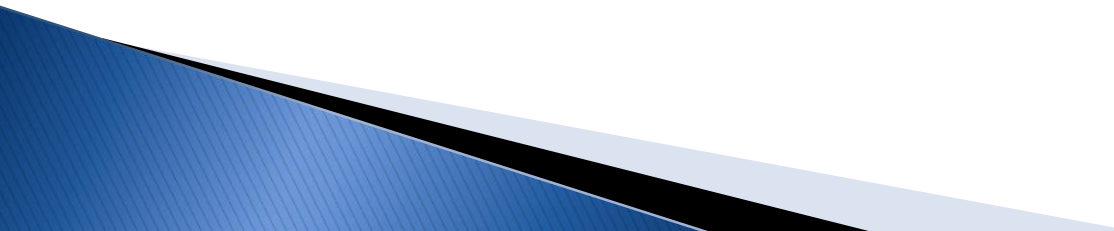

Çocuk Gelişimi

Uz. Didem İŞLEK

Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar

- ▶ Gelişim
 - ▶ Gelişim Psikolojisi
 - ▶ Büyüme
 - ▶ Olgunlaşma
 - ▶ Hazırbulunuşluk Düzeyi
-

Beyin Fırtınası

2 şerli gruplar oluşturulur. Her bir grup görüşlerini tahtaya yazar.
Tanımlamaları gereken kelimeler şunlardır:

Gelişim
Gelişim Psikolojisi
Büyüme
Olgunlaşma
Hazırbulunuşluk Düzeyi

Gelişim

- ▶ En genel tanımı ile gelişim, bireyin fonksiyonel gelişimi olarak ifade edilmektedir. (Fonksiyonun içine ne girer? Fiziksel, zihinsel, dil ve sosyal gelişim)
- ▶ Daha detaylı tanımı ile Gelişim,
- ▶ Organizmada,
- ▶ Döllenmeden ölüme kadar devam eden,
- ▶ Yaşa bağlı olarak bedende ve davranışta ortaya çıkan,
- ▶ Düzenli ve sırasal değişime gelişim denir.

Gelişimin Temel Amacı

- ▶ Bireyin olgunlağa ulaşmasıdır.
- ▶ Sonuç olarak Gelişimi özetleyecek olursak,
- ▶ Döllenmeden ölüme kadar devam eden bir süreçtir.
- ▶ Gelişim, fiziksel, zihinsel, dil ve sosyal alanda meydana gelen değişimdir.
- ▶ Olgunlaşmayı ve öğrenmeyi içerir.
- ▶ Düzenli ve sırasal bir değişim izler.

Gelişim Psikolojisi

- ▶ Gelişim psikolojisi, doğumdan ölüme kadar insanda meydana gelen **fiziksel ,psikolojik, bilişsel ve davranışsal değişimlerin** gelişimini inceleyen psikoloji dalıdır.

Gelişim psikolojisi gelişim dönemleri

1. Bilişsel gelişim
2. Ahlak gelişimi
3. Psiko–seksüel gelişim
4. Psiko–sosyal gelişim

Büyüme

- ▶ Büyümek, hacim olarak genişlemektir.
- ▶ Organizmada zamanla meydana gelen,
- ▶ **Niceliksel olarak gözlenebilen** fiziksel değişimlerdir.
- ▶ Büyüme, beden ölçülerindeki artış, çocuğun aldığı besin miktarı ve kalitesi ile ilgilidir.
- ▶ Örnek: Bir çocuğun, basketbol oynayabilmesi için gerekli boy uzunluğuna erişmesi
 - Güreş yapabilme için gerekli vücut ağırlığına erişmesi
 - Çocuğun boy uzunluğunun, elektrik prizine ulaşacak duruma gelmesi

Büyüme ve Gelişim Arasındaki Fark

- ▶ İkisi birbirine karıştırılır.
- ▶ Gelişim ile büyüme aynı şeyler değildir.
- ▶ Büyüme hacimsel olarak meydana gelir.
- ▶ Gelişim ise daha karmaşık bir süreçtir, sadece fiziksel değil *davranışsal, duygusal, bilişsel boyutta* da gerçekleşir.

Olgunlaşma

- ▶ Büyüme organizmada meydana gelen hacimsel ve boyutsal değişimdir,
- ▶ Gelişme organizmada meydana gelen çok yönlü yeterliliklerdir,
- ▶ Olgunlaşma ise çeşitli açılardan organizmanın çeşitli şeylere hazır duruma gelmesidir.
- ▶ Olgunlaşma kendiliğinden oluşur.

Olgunlaşma

- ▶ Yeterli olgunluk düzeyine gelmeden bazı beceriler kazanılamaz ve öğrenme gerçekleşemez.
- ▶ Örnek:
- ▶ 6 yaşındaki bir çocuğun, kalemi dik ve düzgün tutabilmesi
- ▶ 5 yaşındaki bir çocuğun hırkasını askıya asabilmesi
- ▶ 4 yaşında bir çocuğun okuma–yazma davranışını öğrenememesi (olgunlaşamama)
- ▶ Olgunlaşma kalıtımsal (genetiksel) özellikler taşır.

Olgunlaşma ve Öğrenme İlişkisi

- ▶ Olgunlaşma, öğrenmenin temelidir.
- ▶ Birey, olgunlaşma ile daha önce yapamadığı ve öğrenemediği birçok şeyi öğrenebilir ve yapabilir.
- ▶ Ör: Psikomotor becerilerinin gelişip makası tutmayı öğrenmesi gibi
- ▶ Olgunlaşma kişinin doğuştan getirmiş olduğu potansiyelin zaman içerisinde ortaya çıkmasını ifade eder.
- ▶ Kişinin herhangi bir çaba göstermesine gerek yoktur. Kendiliğinden meydana gelen bir süreçtir.

Hazırbulunuşluk

- ▶ Hazırbulunuşluğun gerçekleşebilmesi için öncelikle olgunlaşmanın ve öğrenmenin gerçekleşmesi gerekmektedir.
- ▶ Bir tanesi olmazsa **hazırbulunuşluk düzeyi** gerçekleşmez.
- ▶ Bireyin **belli davranışları ortaya koyabilecek duruma** gelmesidir.
- ▶ Gelişim ve istek olarak yeterli düzeye gelmelidir.
- ▶ Yani birey bilgiyi almaya hazır mı?

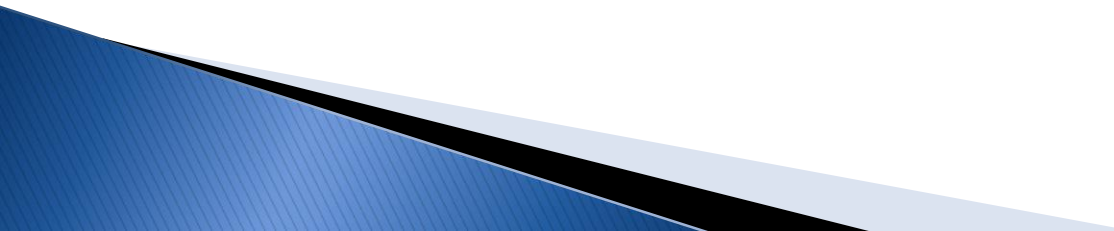
Hazırbulunuşluk Düzeyi

- ▶ Örnek:
- ▶ 6 yaşındaki bir çocuğun okuma yazmayı öğrenebilecek zihinsel düzeye (yaş-zekâ-sinir sistemi koordinasyonu) sahip olması ve buna **istek duyarak olumlu tutum** sahibi olması.
- ▶ 8 yaşındaki bir **çocuğun bisiklet kullanabilmesi için kas ve kemik sisteminin belli bir düzeye gelmesi ve bisiklet kullanma ile ilgili önbilgileri ile isteğinin** olması

Beyin Fırtınası

Gelişim, Olgunlaşma, Büyüme, Hazırbulunuşluk
Düzeyi kavramlarını **örneklendiriniz.**

Çocuk Bakımı Nasıl Sağlanır?

- ▶ Hastalık Önleme ve Bakım
 - ▶ Güvenlik ve Koruma
 - ▶ Barınma
 - ▶ Çocukla Etkileşim ve Uyarı Eğitimi
 - ▶ Giyim
 - ▶ Yıkanma ve Tuvalet Bakımı
 - ▶ Kültüre Göre Sosyalleşme Fırsatı
 - ▶ Disiplin–Sevgi Gösterme
 - ▶ Oyun ve Oynama
 - ▶ Yiyecek
-

Çocuk Gelişimi

- ▶ Çocukluk boyunca devam eden değişimleri ve gelişimleri bilimsel olarak ele alan bilim dalıdır.
- ▶ Çocuk gelişimi 2 tür gelişim düzeyi üzerinde durur.
- ▶ A. Niceliksel Değişimler: Örnek, Çocukların boy uzunluğu, vücut ağırlığı, kelime sayısı.
- ▶ B. Niteliksel Değişimler: Örnek, Çocuğun konuşmaya başlaması.

Gelişimin Temel Özellikleri

- ▶ 1. Gelişim çok boyutludur.
- ▶ Bu boyutlar;
 - ▶ Fiziksel Psikomotor Alan
 - ▶ Bilişsel Alan
 - ▶ Duygusal Alan
 - ▶ Sosyal Alan

Fiziksel Psikomotor Alandaki Gelişim

- ▶ Hareketler ve hareketler arasındaki koordinasyon ilişkisi ile ilgili gelişimdir..
- ▶ **Bilişsel Alandaki Gelişim**
- ▶ Düşünme
- ▶ Mantık
- ▶ Problem Çözme yeteneği
- ▶ Dili kullanma becerisi ile ilgili gelişimdir...
- ▶ **Örnek Verin.....**

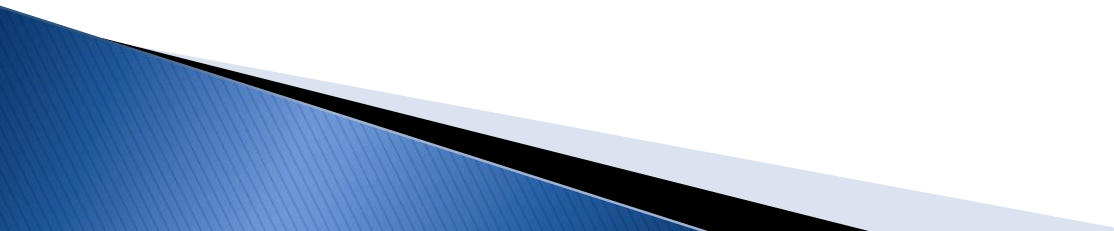
Duygusal Alandaki Gelişim

- ▶ **Hissetme**
- ▶ **Acı, üzüntü, sevinç, öfke gibi duygular ile ilgili gelişimleri ifade eder.**
- ▶ **Sosyal Alandaki Gelişim**
- ▶ **Bireyler ile ilgili kurduğu etkileşim ile ilgili gelişmeleri ifade eder.**

2. Gelişim Bir bütündür.

- ▶ Yani tüm alanlar birbiri ile karşılıklı bir iletişim içindedir.
- ▶ Örneğin; Bir alanda meydana gelen değişim diğer alanları da etkiler.
- ▶ Çocuğun yürümeye başlaması ile el ve kollarını daha iyi kullanmaya başlaması, objelere uzanarak eline alması.

3. Gelişim Süreklidir.

- ▶ Gelişim doğumdan önce başlar, ölüme kadar devam eder.
 - ▶ Doğum öncesinden 6 yaşa kadar çocuk en kritik gelişim dönemindedir.
 - ▶ Bu gelişim sonraki yaşamını da etkiler.
-

4. Gelişim etkileşim sonucu oluşur.

- ▶ Gelişim insan ve nesnelerin etkileşimi ile ortaya çıkar.
- ▶ Çocuk, sosyal çevresi ile iletişime girdikçe, deneyim kazandıkça, öğrendikçe, gelişimi meydana gelir.

5. Gelişim örüntülüdür, ancak kendine özgüdür.

- ▶ Gelişimin kendine özgü bir sırası vardır.
- ▶ Gelişimde tüm çocuklar aynı sırayı izler.
- ▶ Fakat bireysel farklılıklarından dolayı gelişim hızları farklıdır.

Gelişim İlkeleri

Gelişim İlkeleri

- ▶ 1. Gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile belirlenir.
- ▶ 2. Gelişim belirli bir sıra izlemektedir.
- ▶ 3. Gelişimde bireysel farklılıklar vardır.
- ▶ 4. Gelişim tüm boyutları ile bütündür.
- ▶ 5. Gelişim hızı, her dönemde ve gelişimin boyutlarında farklılık gösterir.
- ▶ 6. Gelişimde kritik dönemler vardır.

1. Gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile belirlenir.

- ▶ Her ikisine de ihtiyaç vardır.
- ▶ Kalıtım yolu ile ortaya çıkan fiziksel özellikler; göz yapısı, rengi, saç türü, rengi ve cinsiyet.
- ▶ Bu özellikler bireyin anne babası yolu ile bireye geçer.
- ▶ Bununla birlikte Yetenekler, huy, mizaç, tutum, bireyin çevresi ile kurduğu etkileşim ile gerçekleşir.

Biyolojik Süreç Boyutunda Gelişim

Örnekler:

Ergenlik döneminde **bedensel gelişimin** meydana gelmesi.

Çocuğun 2 4 yaşları arasında **tuvalet eğitimi kazanması gibi**

Gelişimin biyolojik süreç boyutunda 2 temel faktör bulunmaktadır.

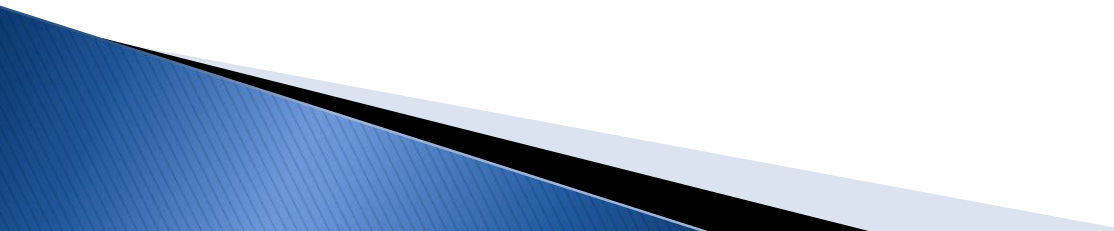
1. **Kalıtım** (Bireyde anne babası aracılığıyla meydana gelen genetik materyaldir.)
2. **İç Salgı Bezleri** (Hormonlardır. Hormonlar bireyin gelişimine etki eder.)

Çevre Etkileşimi Sürecindeki Boyutta Gelişim

- ▶ Çevresel etkenler de doğumdan ölüme kadar devam eder.
- ▶ Çevre etkileşimine
- ▶ Örnek: Doğum sonrasında bebek ailesinin bulunduğu fiziksel çevre koşullarının etkisi altına girer.
- ▶ Çevresel gelişimde kritik dönemler vardır. Örneğin; 0 6 yaş arası gelişimin en hızlı dönemidir. Bu dönemde çevresel yoksunluk olursa çocuk ilerki yaşantısında sorunlar yaşar.

2.Gelişim Belli Bir Sıra İzler

- ▶ Gelişim **baştan ayağa ve içten dışa doğru** olur.Ör: Doğum öncesinde önce bebiğin **başı gelişir**. Sonra aşağıya doğru bir gelişim izlenir.
- ▶ Aynı zamanda önce anne karnında fetüsün **kalp ve damarları nokta** şeklinde oluşur.
- ▶ Gelişim **genelden özele** doğrudur.
- ▶ Ör: Bebeklerde önce **büyük kas sonra küçük kas gelişimi** gerçekleşir.

- ▶ Gelişim belli aşamalarda gerçekleşir ve süreklidir.
 - ▶ Ör: Tüm yaşam boyunca devam eder.
 - ▶ Gelişim ileriye doğrudur.
 - ▶ Ör: Geçirilerin her aşama diğeri için hazırlıktır.
-

3. Gelişimde Bireysel Farklılıklar Vardır.

- ▶ Gelişim hızı çocuktan çocuğa farklılık gösterir.
- ▶ Aynı yaş diliminde bulunan çocuklar, aynı anda beklenen aşamalardan geçemezler.
- ▶ Ör: Ortalama 2 yaşında yürümesi beklenen bir çocuk 1 yaşında da yürüyebilir 3 yaşındada.

4. Gelişim Tüm Boyutları İle Bütündür.

- ▶ Gelişimin tüm boyutları sürekli ilişki içindedir.
- ▶ Örneğin; Şişmanlığa bağlı olarak yürümesi geciken çocuk, motor becerilerini geliştiremeyecektir. Kendine olan özgüveni de bu durumdan etkilenecektir.

5. Gelişim hızı her dönemde ve gelişim boyutlarında farklılık gösterir

- ▶ Her yaşa göre gelişme farklıdır.
- ▶ Ör: Doğum öncesi dönemden 5 yaşa kadar beyin gelişimi çok hızlıdır. Daha sonraki dönemlerde azalır.
- ▶ Motor gelişimi hızlanırken, dil gelişimi yavaşlar.

6. Gelişim Sürecinde Kritik Dönem

- ▶ Çocuk belli dönemlerde daha hassas bir yapıya sahiptir.
- ▶ Daha duyarlıdır.
- ▶ Örnek: ilk 3 ay bebeğin beyin gelişimi için en kritik dönemdir.
- ▶ Bu dönemde annenin kullandığı ilaçlar, geçirdiği hastalıklar bebeğin gelişimini etkiler.

Çocuk Gelişiminde Yaklaşımlar

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ Çocukluk Ortaçağdan itibaren ele alınabilir.
- ▶ Ortaçağ döneminde çocukluk, yaşamın ayrı bir dönemi olarak görülüyordu.
- ▶ Yani insan yaşamında aslında belirleyici bir rol oynadığı bilinmiyordu.
- ▶ Bu dönemde çocuğun
- ▶ Bakımı, beslenmesi gibi temel yaşam gereksinimlerine önem verilmiyordu.
- ▶ Çocuk 7 yaşına geldiğinde bebeklikten çıkarak bir yetişkin oluyordu.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ Ortaçağda çocuğun görüntüsü, küçük bir yetişkin gibiydi.
- ▶ Ortaçağda bebeklerin hiçbir değeri yoktu. Aileinin bir parçası olarak görülmüyordu.
- ▶ Çocukluk kavramına ilişkin ilk çalışma **ARİES tarafından** yapılmıştır. (Ortaçağda çocukluk dönemini incelemiştir)
- ▶ 13. yy dan itibaren tıp kitaplarında, ahlak kitaplarında çocuklarla ilgili olumsuz ifadelere yer verilmeye başlanmıştır.
- ▶ Çocukluk 15. 16 . Ve 17. yy da keşfedilmeye başlanmıştır.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ 15. ve 16. yy da çocukluk kavramı ortaya çıkmıştır.
- ▶ Çocukluk yetişkinlikten farklı görülmeye başlanmıştır.
- ▶ 16. ve 17. yy da eğitime ilişkin gelişmeler (üniversitelerin kurulması), eğitim ve felsefeye ilişkin çocukluk dönemine yönelmesi pek çok değişime neden olmuştur.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ 17. yy da eğitimciler, çocukların dikkate değer olduklarını ve insan yaşamında önemli bir yere sahip olduklarını söylerler.
- ▶ 17. yy yy. dan itibaren çocukların yetişkinlerden daha farklı bir algılamaya sahip oldukları kabul edilir.
- ▶ 18. yy da çocukların kusurlu yetişkinler değil, önemli varlıklar olduğu vurgulanmıştır. Bu görüşü John LOCKE iddia etmiştir.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ John LOCKE “Eğitim Üzerine Bazı Düşünceler” adlı çalışması ile,
- ▶ Çocukluğun boş bir kağıt olarak ele alındığını ve istenildiği gibi işlenebileceğini savunmuştur.
- ▶ 18. yy da diğer önemli bir isim de Jean Jacques ROUSSEAU dur. “ Çocuklar doğuştan günahkardır görüşünün tersine, Çocuklar günahkar değil masumdur”
- ▶ Görüşünü savunmuşlardır.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ 19. yy da ve 20. yy başlarında **modern çocukluk anlayışına** ilişkin dönemin başlangıcıdır.
- ▶ Bu dönemde **ergenlik** keşfedildi.
- ▶ **HALL** adlı psikolog özellikle bu kavramın gelişmesinde etkili olmuştur.
- ▶ “ Adölesan Dönemi”ni ele alan “ **Adolesence**” adlı çalışma hazırlamıştır.
- ▶ 20. yy da çocuklara karşı geliştirilen **empatik anlayış**, 20 yy ‘ı “ **Çocukluk Yüzyılı**” haline getirmiştir. Bu yy da **Filozoflar, psikologlar ve eğitimciler** çeşitli teoriler geliştirmeye başlar.

Çocuk ve Çocukluk Kavramını Tarihsel Bir Bakış

- ▶ 21. yy da Küreselleşmenin ortaya çıkmasıyla çocuklarla ilgili **de yeni eğitim anlayışları ortaya çıkmaya** başlar.
- ▶ Bu dönemde **Öğrenen merkezli eğitim** ortaya çıkar.
- ▶ Özellikle bu dönemde UNICEF çocuklarla ilgili olarak bazı öncelikler belirler.

UNICEF'in Öncelikleri

- ▶ 1. Kızların Eğitimi
- ▶ 2. Erken Çocukluk Gelişimi
- ▶ 3. Çocukların istismar, her türlü muamele, şiddet ve ayrımcılıktan korunması.

Jean Jacques ROUSSEAU

“Emile” Adlı Çalışması s. 44

- ▶ Rousseau hazırladığı çalışmada,
- ▶ Gelişimsel aşamaların Önemini Şu Şekilde Vurgular:
- ▶ 1. Bölüm: Doğuştan ilk Çocukluk Çağının Sonuna Kadar
- ▶ 2. Bölüm: Çocukluğun ikinci evresi, konuşan çocuk çağı
- ▶ 3. Bölüm: İlk Gençlik Çağı
- ▶ 4. Bölüm: İnsanın gerçek kişiliğinin başlaması, buluğ çağı
- ▶ 5. Bölüm: Genç addam, hayata giriş

Erken Çocukluk Döneminde Beyin Gelişimi

- ▶ İnsan beynine baktığımızda yaklaşık olarak **12 milyar civarında hücreden** oluştuğunu söyleyebiliriz.
- ▶ Bu hücreler, **Nöron**lardır. Nöronlar **SİNAPS** denilen bir salgı üretirler. Bu sinapslar kapasiteyi artırılar.
- ▶ Sinapslar arttığında **kapasite** de artar.

Erken Çocukluk Döneminde Beyin Gelişimi s. 53. s. 54 nöron ve sinaps kavramları

- ▶ Bebeklerin ve küçük yaştaki çocukların beyin gelişimi, farklı dönemlerden farklı hızlarda ilerlemektedir.
- ▶ 2 yaşında sinapsların sayısı yetişkin düzeyini ulaşır. Algılar açıktır.
- ▶ 3 yaşında bir yetişkinin sinapslarından 2 kat fazladır.
- ▶ Sonraki 10 yıl sayı sabit kalır.
- ▶ Sonraki aşamada sinaps yoğunluğunda azalma olur.

Erken Çocukluk Döneminde Beyin Gelişimi

- ▶ Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında yaşadıkları olumlu veya olumsuz deneyimler, beyin gelişimini doğrudan etkiler.
- ▶ Bebeklikten başlayarak 3 4 yaşına kadar olan süreçte ailenin çocuğa çok dikkatli davranması, güven duygusu aşılması gerekmektedir. (EK BİLGİ)
- ▶ Bu durum erken eğitim ile de desteklenmelidir.

Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminin Önemi

- ▶ Erken Çocukluk Dönemi eğitim çocuk zekasının gelişiminde büyük bir etkisi bulunmaktadır.
- ▶ Bu eğitim sayesinde çocukların okul ortamına olan uyumu daha iyi sağlanmaktadır.
- ▶ Erken eğitim programları anne ve babalara destek sağlanması açısından da çok önemlidir.
- ▶ Gelişmiş ülkelerde çocuk gelişimine çok önem verilmektedir.

Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminin Gerekçeleri

- ▶ Kitaptan İşle Bu konuyu

Erken Çocukluk Dönemi Eğitim İlkeleri

- ▶ 1. Ne kadar erken başlanırsa o kadar iyidir.
- ▶ 2. Anne-baba ve diğer aile üyelerinin mutlaka programın bir parçası olması gerekmektedir.
- ▶ 3. Evden okula geçiş, okul hazırlık programlarına yer verilmelidir.
- ▶ 4. Çalışan kadınlar ve çocuklar için çocuk bakım ve gelişimini destekleme çalışmalarını kapsayan planlar yapılmalıdır.

Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı

- ▶ **Doğum Öncesinden** başlar (anne eğitimi), çocuğun formal eğitim programına kadar devam eder.
- ▶ **En etkin ve yaygın** olarak kullanılan eğitim modelleri şunlardır:
- ▶ **Okul, hastahane gibi kurumlarda çocuklarla** ilgilenilmesi,
- ▶ **Bakım veren kişilerin desteklenmesi ve** eğitilmesi
- ▶ **Kurumsal kaynak ve kapasitelerin** geliştirilmesi

- ▶ **Talep ve bilincin güçlendirilmesi.**
- ▶ En yaygın model, **Kurum Merkezli** modeldir.
- ▶ Örnek: Kreşler, Anaokul, gündüz bakım evleri

Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programına Bir Örnek

- ▶ Portage Eğitim Modeli
- ▶ Özel eğitime ihtiyaç duymuş 0 –6 yaş arasındaki çocuklara yönelik hazırlanmış bir programdır.
- ▶ Bu programa haftanın belirli günü ailelerde katılmaktadır.
- ▶ Temel İlkeler Kitaptan!!!!